

Effecten van afschaffen maandagbezorging op werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden

Eindrapport

Opdrachtgever: Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Rotterdam, 3 september 2012



Effecten van afschaffen maandagbezorging op werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden

Eindrapport

Opdrachtgever: Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en
Innovatie

Patrick de Bas
Nick van der Lijn

Rotterdam, 3 september 2012

Over Ecorys

Met ons werk willen we een zinvolle bijdrage leveren aan maatschappelijke thema's. Wij bieden wereldwijd onderzoek, advies en projectmanagement en zijn gespecialiseerd in economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling. We richten ons met name op complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken en bieden opdrachtgevers in de publieke, private en not-for-profit sectoren een uniek perspectief en hoogwaardige oplossingen. We zijn trots op onze 80-jarige bedrijfsgeschiedenis. Onze belangrijkste werkgebieden zijn: economie en concurrentiekracht; regio's, steden en vastgoed; energie en water; transport en mobiliteit; sociaal beleid, bestuur, onderwijs, en gezondheidszorg. Wij hechten grote waarde aan onze onafhankelijkheid, integriteit en samenwerkingspartners. Ecorys-medewerkers zijn betrokken experts met ruime ervaring in de academische wereld en adviespraktijk, die hun kennis en best practices binnen het bedrijf en met internationale samenwerkingspartners delen.

Ecorys Nederland voert een actief MVO-beleid en heeft een ISO14001-certificaat, de internationale standaard voor milieumanagementsystemen. Onze doelen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering zijn vertaald in ons bedrijfsbeleid en in praktische maatregelen gericht op mensen, milieu en opbrengst. Zo gebruiken we 100% groene stroom, kopen we onze CO₂-uitstoot af, stimuleren we het OV-gebruik onder onze medewerkers, en printen we onze documenten op FSC- of PEFC-gecertificeerd papier. Door deze acties is onze CO₂-voetafdruk sinds 2007 met ca. 80% afgenomen.

ECORYS Nederland BV
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusie	5
1 Achtergrond	7
1.1 Onderzoeksvragen	7
1.2 Leeswijzer	7
2 Methodologie en informatiebronnen	9
2.1 Methodologie - effectmeting	9
2.2 Informatiebronnen	10
3 Bevindingen	11
3.1 Het operationele proces per 2014	11
3.2 Wijzigingen bij vervallen van de maandagbezorging	11
3.3 Impact werknemers PostNL	13
3.4 Rouwpost en medische post	14
3.5 Gevoeligheidsanalyse	15

Samenvatting en conclusie

De Staatsecretaris voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft in december 2011 voorgesteld het aantal verplichte bezorgdagen onder de universele postdienst terug te brengen van zes naar vijf dagen per week. Uit de evaluatie van de universele postdienst en uitlatingen van PostNL in de media blijkt dat PostNL de vermindering van het verplicht aantal bezorgdagen zal invullen door het laten vervallen van de bezorging op adres op maandag. Zowel postbusbezorging, en daarmee de bezorging van medische post, als de bezorging op maandag van rouwpost blijven in stand. Naar aanleiding van een debat over de voorgestelde vermindering van het aantal bezorgdagen heeft het Tweede Kamerlid Braakhuis een motie ingediend waarin de Kamer de regering verzoekt eerst de gevolgen voor de werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden van het afschaffen van de maandagbezorging te onderzoeken. Dit rapport beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar die effecten.

Conclusie: geen effect op werkgelegenheid of arbeidsvoorwaarden van het zittende personeel, wel verschuiving van uren.

Aanpassing van het verplicht aantal bezorgdagen heeft slechts beperkte consequenties voor de werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden van de huidige werknemers van PostNL. Weliswaar neemt de totale vraag naar arbeid af bij het vervallen van de maandagbezorging op adres - dit is een belangrijke bron van kostenbesparing – maar dit raakt het huidig zittend personeel nauwelijks.

Allereerst is het aantal medewerkers dat momenteel in dienst is en betrokken zal zijn bij een eventueel vervallen van de maandagbezorging op adres per 1 januari 2014 (hierna in het kort aangeduid als: 'betrokken medewerkers') beperkt. Dit heeft twee redenen. Ten eerste betreft de wijziging enkel de bezorging op maandag. Het volume voor maandagbezorging op adres vormt slechts een klein deel van het totale bezorgvolume, namelijk 2% tot 3%. Ten tweede zijn niet alle huidige medewerkers bij een toekomstige verandering van de maandagbezorging betrokken. Dit is het gevolg van de uitstroom van zittend personeel. Voor postbezorgers, die ongeveer 80% van de groep betrokken medewerkers vormen, is het verloop 46% op jaarbasis. Het totaal aantal betrokken medewerkers bedraagt ongeveer 1.550.

Daarnaast heeft het vervallen van de maandagbezorging geen impact op de werkgelegenheid van betrokken medewerkers. Voor deze medewerkers bestaat de mogelijkheid om de contractsomvang in stand te houden door op andere dagen te werken. PostNL kent een continue vraag naar capaciteit vanwege het jaarlijks verloop. In het bijzonder betreft dit de bezorgcapaciteit, waar jaarlijks ongeveer 10.000 nieuwe postbezorgers nodig zijn om het bestand op peil te houden. Omdat het aantal betrokken medewerkers relatief klein is ten opzichte van de jaarlijkse instroom van nieuwe werknemers, lijkt er voldoende ruimte in het aanbod van werk te bestaan. Wel leidt afschaffing van de maandagbezorging tot verschuiving van werk. Medewerkers die nu nog betrokken zijn bij de maandagbezorging op adres zullen hun uren op andere dagen moeten invullen.

Aangezien er geen sprake is van wijziging van functies, bestaat er geen aanleiding tot wijziging van de arbeidsvoorwaarden.

Het enige knelpunt dat kan bestaan bij afschaffing van de maandagbezorging zijn betrokken werknemers die geen mogelijkheid hebben om hun werkzaamheden naar andere dagen te

verschuiven. Er is geen informatie over de omvang van deze groep, zij het dat het aantal in ieder geval – en vermoedelijk in aanzienlijk mate – onder het eerder genoemde maximum van 1.550 ligt.

Gevoeligheidsanalyse

De bovenstaande analyse heeft als aanname dat de wettelijke vermindering van het aantal bezorgdagen plaatsvindt per 1 januari 2014 en dat op dat tijdstip de huidige reorganisatie van PostNL in het kader van de Masterplannen 3 is afgerond. Vanwege recente problemen in de reorganisatie heeft PostNL besloten de reorganisatie tijdelijk stil te leggen. De gevolgen van verandering in het tijdspad voor de uitkomsten van de analyse zijn opgenomen in een gevoeligheidsanalyse (paragraaf 3.5).

1 Achtergrond

De staatsecretaris voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft in december 2011 de evaluatie van de Universele Postdienst naar de Tweede Kamer gestuurd en daarbij voorgesteld het aantal verplichte bezorgdagen onder de universele postdienst terug te brengen van zes naar vijf dagen per week.¹ Uit de evaluatie van de universele postdienst en uitlatingen van PostNL in de media blijkt dat PostNL de vermindering van het verplicht aantal bezorgdagen zal invullen door het laten vervallen van de bezorging op adres op maandag.² Naar aanleiding van een debat over dit voorstel heeft het Tweede Kamerlid Braakhuis een motie ingediend waarin de Kamer de regering vraagt eerst de gevolgen voor de werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden te onderzoeken van het afschaffen van de maandagbezorging.³ Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft Ecorys gevraagd onderzoek te doen naar deze effecten.

1.1 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen voor dit onderzoek zijn:

1. Wat zijn de directe werkgelegenheidseffecten van het afschaffen van de maandagbezorging?
NB Hierbij dient rekening te worden gehouden met het feit dat medische en rouwpost nog wel op maandag bezorgd moeten worden.
2. Wat zijn de directe effecten op de arbeidsvoorwaarden?
3. Welke maatregelen neemt PostNL om eventuele negatieve effecten op werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden te verkleinen?
NB Een mogelijke maatregel zou herplaatsing van werknemers elders in het bedrijf kunnen zijn.
4. Wat zijn de te verwachten effecten op werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden inclusief mitigerende maatregelen van PostNL?

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat informatie over de gehanteerde methodologie en de gebruikte informatiebronnen. De lezer die voornamelijk geïnteresseerd is in de gedetailleerde uitkomsten van het onderzoek kan dit hoofdstuk zonder problemen overslaan.

Hoofdstuk 3 bevat de bevindingen van het onderzoek. Dit hoofdstuk beschrijft het operationele proces binnen PostNL na realisatie van de Masterplannen 3 en welk effect afschaffing van de maandagbezorging heeft op het proces, zowel in termen van besparingspotentieel (paragraaf 3.2) als in termen van impact op de werknemers (paragraaf 3.3). De faciliteit rondom de rouwpost en medische post staat beschreven in paragraaf 3.4. Paragraaf 3.5 beschrijft welke veranderingen te verwachten zijn als bezorging op de maandag vervalt voordat de huidige reorganisatie binnen PostNL is afgerond.

De conclusie bevindt zich aan het begin van het rapport.

¹ Kamerstukken 2011 / 12, 29 502, nr 77.

² Ecorys, Evaluatie van de Universele Postdienst, 1 december 2011; PostNL, Resultaten 2e kwartaal en 1e halfjaar 2012, *persbericht*, 6 augustus 2012.

³ Kamerstukken 2011 / 12, 29 502, nr 86.

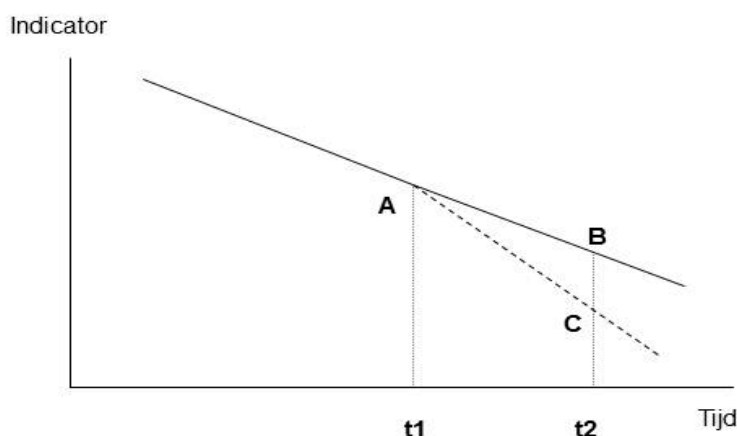
2 Methodologie en informatiebronnen

2.1 Methodologie - effectmeting

De onderzoeksvraag betreft het meten van effecten van een voorgenomen beleidsmaatregel. Bij het meten van de effecten is het van belang om rekening te houden met autonome ontwikkelingen. Immers, ontwikkelingen die niet het resultaat zijn van een beleidsmaatregel mogen niet als effect van die maatregel worden aangemerkt. Aan de hand van een voorbeeld verduidelijken we dit.

Het volume brievenpost neemt de laatste jaren af. Naar verwachting zet deze daling zich ook de komende jaren voort.⁴ In de onderstaande figuur staat de solide lijn A-B voor de verwachte ontwikkeling van de brievenpost.

Figuur 2.1 Voorbeeld ter ondersteuning van de methodologiebeschrijving



Stel nu dat er een voorgenomen beleidsmaatregel is die een negatief effect heeft op het volume brievenpost, zoals volledige digitalisering van de overheidscommunicatie. Invoering van die beleidsmaatregel zou leiden tot extra daling van het brievenpostvolume, weergegeven door de onderbroken lijn A-C.

Het effect van de beleidsmaatregel bestaat uit de *extra* invloed van die beleidsmaatregel op ontwikkelingen ten opzichte van de situatie zonder die beleidsmaatregel. In termen van de figuur: het effect van de beleidsmaatregel is het verschil tussen B en C. Het zou onjuist zijn om de ontwikkeling A-C als effect te nemen, in dat geval worden autonome ontwikkelingen onterecht toegeschreven aan de beleidsmaatregel.

Tijdstip voor analyse

Uit de figuur blijkt ook dat voor het meten van het effect van een beleidsmaatregel er een toekomstig tijdstip nodig is om de analyse uit te voeren. Voor dit onderzoek is gekozen voor 1 januari 2014. Dit tijdstip lijkt een realistische eerste datum waarop de benodigde wijzigingen zouden kunnen plaatsvinden, aangezien aanpassing van de bezorgverplichting een wijziging van de Postwet vereist en het wetgevingstraject enige tijd vergt.

PostNL heeft op dat tijdstip de op kostenbesparing gerichte reorganisatie met oog op dalende postvolumes (Masterplannen 3) naar verwachting doorgevoerd en kan de operationele wijzigingen die volgen uit de afschaffing van de maandagbezorging doorvoeren.

⁴ Zie WIK-Consult, *Developments in the Dutch Postal Market*, Augustus 2011.

Tijdens het onderzoek bleek dat het tijdspad voor de reorganisatie mogelijk zou kunnen verschuiven. In paragraaf 3.5 gaan we hier nader op in.

2.2 Informatiebronnen

De bron van informatie voor dit onderzoek is PostNL. Voor dit onderzoek heeft PostNL informatie aangeleverd over de ontwikkeling van het operationele proces in de komende jaren, inclusief de arbeidsvoorwaarden van de betrokken groepen medewerkers en andere relevante informatie, zoals verloopcijfers. PostNL heeft deze informatie onderbouwd met behulp van uitgebreide en gedetailleerde financiële gegevens.

De door PostNL aangeleverde informatie is kritisch getoetst door Ecorys. Deze toetsing heeft plaatsgevonden door de interne samenhang en onderbouwing van de aangeleverde informatie te onderzoeken. Daarnaast heeft toetsing plaatsgevonden door vergelijking van de aangeleverde informatie met informatie uit gepubliceerde studies en rapporten en met de inzichten die Ecorys uit eerdere onderzoeken naar de postmarkt heeft verkregen.

Ecorys acht de van PostNL verkregen informatie geloofwaardig.

3 Bevindingen

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar de afschaffing van de maandagbezorging. Het startpunt is het operationele proces per 2014.

3.1 Het operationele proces per 2014

In het kader van de Masterplannen 3 voert PostNL diverse belangrijke veranderingen door in het operationele proces. Het achterliggende doel van deze veranderingen is het realiseren van kostenbesparing met het oog op de dalende postvolumes.

De eerste verandering betreft introductie van het piek-dal-model. In het piek-dal-model vindt de bezorging van niet-24-uurs post plaats op drie 'piekdagen', namelijk dinsdag, donderdag en zaterdag. Op de overige dagen, de 'daldagen', vindt uitsluitend bezorging van 24-uurs post plaats. In de afgelopen jaren zijn de eerste stappen naar het piek-dal-model gezet. De bezorgde postvolumes op de dinsdag, donderdag en zaterdag zijn nu al ruim het dubbele van de volumes op woensdag en vrijdag.

De tweede verandering die al in 2003 is ingezet, betreft de vervanging van de postbode door de postbezorger. Deze verandering loopt parallel aan het afbouwen van fulltime contracten voor bezorging. Deze verandering is enerzijds een zelfstandige kostenbesparing: de loonkosten van postbezorgers zijn lager dan de loonkosten van postbodes. Anderzijds is de vervanging van voltijd-medewerkers door deeltijd-medewerkers een voorwaarde om het piek-dal-model efficiënt te kunnen invoeren. Een te hoog aandeel voltijd-medewerkers zou op de daldagen enkel tot overcapaciteit en extra kosten leiden. Na de reorganisatie vindt de bezorging uitsluitend plaats door parttime postbezorgers. In de afgelopen jaren is het aantal postbodes al sterk verminderd.

De derde verandering bestaat uit de introductie van centrale voorbereiding. Waar vroeger elke postbode zijn bezorgpost kreeg aangeleverd en deze handmatig diende te sorteren op loopvolgorde, gebeurt die voorbereiding na de reorganisatie centraal met zo veel mogelijk machinale ondersteuning. Invoering van centrale voorbereiding is geen noodzakelijke voorwaarde voor de andere twee veranderingen, noch vice versa.

Het beoogde tijdstip van afronding van deze veranderingen is 1 januari 2014. Paragraaf 3.5 gaat onder andere in op de vraag of dit tijdstip realistisch is.

3.2 Wijzigingen bij vervallen van de maandagbezorging

De door de staatssecretaris voorgestelde beleidswijziging betreft het vervallen van de verplichting om op zes dagen per week post te bezorgen. Zoals beschreven in hoofdstuk 1 zal PostNL het vervallen van de verplichting invullen door de maandagbezorging op adres te laten vervallen. Dit betekent niet automatisch dat de volledige postbezorging stopt op de maandag. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief ligt het voor de hand dat PostNL activiteiten met voldoende commerciële aantrekkelijkheid blijft uitvoeren. Op dit moment vallen de bezorging aan postbussen en het bezorgen van post aan brengklanten - dat zijn bedrijven die hun postbuspost tegen vergoeding laten bezorgen – onder de activiteiten met voldoende commerciële aantrekkelijkheid.

De bezorging op niet-postbus-adres, zowel particulier als zakelijk, zou wel vervallen. Om de bezorging van rouwpost op maandag te garanderen, zal PostNL naar verwachting een aanvullende faciliteit opzetten (zie paragraaf 3.4).

Indien toekomstige ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, zou de bezorging op de maandag verder kunnen veranderen. Denk bijvoorbeeld aan het achterwege laten van postbusbelevering op de maandag indien dit in de toekomst onvoldoende rendabel blijkt, of als het vervallen van de belevering kan plaatsvinden zonder noemenswaardig verlies van klanten. Op dit moment bestaan er nog geen aanwijzingen dat dergelijke ontwikkelingen zullen plaatsvinden, maar verdere veranderingen van de bezorging op maandag zijn niet uit te sluiten.

Het operationele proces

Het blijven uitvoeren van diverse bezorgactiviteiten op de maandag, zoals postbusbezorging, heeft implicaties voor het operationele proces. Voor op maandag te bezorgen poststukken dienen alle handelingen in stand te blijven die nodig zijn om te komen tot de bezorging op maandag. Zo zal de collectie van brievenbuspost op de zondagavond nog steeds in stand blijven voor de collectie van postbussenpost omdat daar postbussenpost tussen kan (zal) zitten. Ook moet PostNL de eerste sorteerslag, waarin een scheiding plaatsvindt tussen postbussenpost en andere brievenpost, op zondagnacht blijven uitvoeren.

Nadat de scheiding tussen postbussenpost en andere brievenpost heeft plaatsgevonden, vervolgt de postbussenpost het reguliere traject voor de bezorging op maandag: tweede sortering, voorbereiding, transport op zondagnacht en de bezorging op de vroege maandagochtend. Voor de overige post stopt het proces tijdelijk tot maandag overdag, als de verwerking plaatsvindt van de driedaagse post die op vrijdag is verzonden voor de bezorging op dinsdag. De niet-postbussenpost van de zondagavond stroomt hierbij in.

Besparing

De kostenbesparing van afschaffing van de maandagbezorging bestaat voornamelijk uit de verminderde behoefte van inzet van personeel voor de tweede sortering en de voorbereiding van niet-postbussenpost in de zondagnacht en de bezorging op adres van die post op de maandag.⁵ Van deze posten is de besparing op de bezorging het meest omvangrijk. Daarnaast is er een beperkte besparing op de vervoerskosten.

Tegenover de kostenbesparingen staan ook kostentoeslagen in de vorm van meerkosten voor het verwerken van grotere postvolumes op later tijdstip. Sortering, voorbereiding en bezorging van de tijdelijk geparkeerde niet-brievenbussenpost blijft nodig. De omvang van deze meerkosten is echter aanzienlijk lager dan de omvang van de kostenbesparingen als gevolg van schaalvoordelen. Bij schaalvoordelen nemen de gemiddelde kosten per product af bij toename van het volume. Anders geformuleerd: bij een stijging van het aantal producten nemen de kosten minder dan evenredig toe.

De omvang van de schaalvoordelen verschilt voor de verschillende stappen van het operationele proces. Voor sommige activiteiten, zoals voorbereiding, zijn de schaalvoordelen laag, wat neerkomt op weinig besparing bij volumegroei. Voor andere activiteiten, zoals sortering, zijn de schaalvoordelen hoog, wat een hoog besparingspotentieel oplevert. Ook voor de bezorging aan adres zijn duidelijke schaalvoordelen aanwezig.

⁵ Daarnaast vindt er een besparing plaats op inzet van personeel voor het vervoer (van centrale voorbereidingslocatie naar de verschillende bezorgkanalen) en op leiding en toezicht. De omvang van deze besparingen is dermate klein dat die besparingen verder buiten beschouwing blijven.

Omdat de niet-postbussenpost op maandag vanwege het lage volume slechts een beperkte relatieve toename van het volume op dinsdag oplevert, levert het verschuiven van post van de maandag naar de dinsdag aanzienlijke besparingen op. De totale besparing voor de afschaffing van de verplichting tot maandagbezorging exclusief een faciliteit voor rouwpost en medische post bedraagt volgens de laatste inzichten ongeveer € 23 miljoen.

3.3 Impact werknemers PostNL

Omdat de besparingen in het bijzonder plaatsvinden door een vermindering van inzet van arbeid, is het duidelijk dat de totale werkgelegenheid bij PostNL in het geval van afschaffing van de maandagbezorging op adres lager is dan de werkgelegenheid indien de afschaffing niet zou plaatsvinden. Het verschil in werkgelegenheid bedraagt tussen de 750 en 800 FTE.

Betrokken medewerkers

Er zijn twee groepen medewerkers te onderscheiden die bij een toekomstige vervallen van de maandagbezorging betrokken zijn, namelijk personeel dat nu al in dienst is bij PostNL en nieuw instromend personeel. PostNL kan de laatste groep, de nieuwe instromers, vooraf inlichten dat de maandagbezorging op termijn zou kunnen vervallen. Dit biedt helderheid over de toekomstige mogelijkheden voor nieuwe werknemers en voorkomt dat deze werknemers tijdens hun arbeidscontract met onvoorziene wijzigingen van de omstandigheden in de vorm van vervallen van de maandagbezorging worden geconfronteerd.

De relevante groep voor de analyse betreft de medewerkers die nu al in dienst zijn bij PostNL en dit nog steeds zijn ten tijde van het vervallen van de maandagbezorging op adres. Deze groep wordt in het vervolg aangeduid als 'Betrokken medewerkers'.

Op basis van de huidige bezetting en de verloopcijfers is een inschatting mogelijk van het maximaal aantal huidige werknemers van PostNL dat momenteel in dienst is en betrokken is bij een toekomstige afschaffing van de maandagbezorging op adres. Het aantal betrokken medewerkers ligt rond de 1.550 en neemt af naarmate de tijd vordert vanwege natuurlijk verloop.⁶ Dit aantal medewerkers is relatief laag ten opzichte van het totaal aantal medewerkers binnen PostNL. Hiervoor zijn twee redenen aan te wijzen.

Ten eerste betreft de wijziging enkel de bezorging op maandag. Het volume voor maandagbezorging op adres vormt slechts een klein deel van het totale bezorgvolume, namelijk 2% tot 3%. Ten tweede zijn niet alle huidige medewerkers bij een toekomstige verandering van de maandagbezorging betrokken. Dit is het gevolg van de uitstroom van zittend personeel. Voor postbezorgers, die ongeveer 80% van de groep betrokken medewerkers vormen, is het verloop 46% op jaarbasis. Dat betekent dat tussen nu en 1 januari 2014, de veronderstelde datum waarop de maandagbezorging kan vervallen, nog maar 40% van de huidige postbezorgers binnen PostNL aanwezig is.

⁶ Dit getal is gebaseerd op 3.900 werknemers die momenteel bij de maandagbezorging betrokken zijn gecombineerd met 45% verloop per jaar over anderhalf jaar. Enige correctie voor lagere verloopcijfers voor de medewerkers binnen vervoer en leiding & toezicht zou mogelijk zijn, maar gezien het relatief zeer beperkt aantal personen dat bij de maandagbezorging betrokken is, leidt de correctie niet tot een significant ander aantal betrokken medewerkers.

Werkgelegenheid

Een lagere werkgelegenheid, zoals eerder aangegeven, leidt echter niet tot gedwongen ontslag voor de betrokken medewerkers.

De belangrijkste reden dat afschaffing van de maandagbezorging op adres in principe niet leidt tot gedwongen ontslag is de continue behoefte van PostNL aan postbezorgers. Er is sprake van verloop onder postbezorgers. Per juni 2012 zijn ongeveer 21.000 postbezorgers in dienst bij PostNL. Op jaarbasis vertrekt circa 46% van de postbezorgers. Om het totale bestand aan postbezorgers op peil te houden, dient PostNL ongeveer 10.000 postbezorgers per jaar aan te trekken.

Daar waar de behoefte aan postbezorgers aanwezig blijft, is er wel een sprake van een verschuiving in de vraag. De vraag naar bezorgcapaciteit op de maandag verdwijnt, de vraag naar bezorgcapaciteit op de andere dagen blijft. Hetzelfde geldt voor voorbereiders. Hun werkzaamheden verschuiven deels van de zondagnacht naar maandag overdag.

In het geval van afschaffing van de maandagbezorging op adres biedt PostNL alle postbezorgers die op maandag werken de mogelijkheid om hetzelfde aantal uren op andere dagen te werken. Hetzelfde aanbod geldt voor voorbereiders, medewerkers in het klein-transport en binnen leiding & toezicht. Omdat het aantal betrokken medewerkers relatief klein is ten opzichte van de jaarlijkse instroom van nieuwe werknemers, lijkt er voldoende ruimte in het aanbod van werk te bestaan. Het enige knelpunt dat kan bestaan bij afschaffing van de maandagbezorging zijn betrokken werknemers die geen mogelijkheid hebben om hun werkzaamheden naar andere dagen te verschuiven. Er is geen informatie over de omvang van deze groep, zij het dat het aantal in ieder geval – en vermoedelijk in aanzienlijk mate – onder het eerder genoemde maximum van 1.550 ligt.

Mogelijk zijn hier werknemers bij die niet op andere dagen kunnen werken, maar hierover is momenteel geen informatie beschikbaar en is daarom niks met zekerheid hierover te zeggen.

Arbeidsvoorwaarden

De wijzigingen in het operationele proces als gevolg van de afschaffing van de verplichting tot maandagbezorging hebben geen directe invloed op arbeidsvoorwaarden. De bestaande cao postbezorgers blijft bestaan. Aangezien er geen sprake is van wijziging van functies, bestaat er geen aanleiding tot wijziging van de arbeidsvoorwaarden. Ook de wijziging van de werkdagen van maandag naar een andere dag bevat geen inbreuk op de arbeidsvoorwaarden. In de arbeidsovereenkomsten met postbezorgers zijn geen specifieke werkdagen opgenomen; werkgever en werknemer vullen deze in onderling overleg in.

Wel is er een indirect effect voor sorteerders. Door de verschuiving van werk van de zondagnacht naar maandag overdag vervalt het recht op een onregelmatigheidstoeslag. Dat betekent dat, binnen de kaders van de bestaande arbeidsvoorwaarden, sorteerders die het werk op de zondagnacht vervangen door werk op maandag overdag per saldo minder geld zullen ontvangen. Daar staat tegenover dat men ook minder op onregelmatige werktijden hoeft te werken.

3.4 Rouwpost en medische post

Bij het vervallen van de maandagbezorging op adres kunnen bepaalde poststromen met een tijdsgevoelig karakter in de knel komen. In bijzonder betreft dit rouwpost en medische post. Voor beide poststromen is het van belang dat bezorging op de maandag blijft plaatsvinden.

Rouwpost is momenteel omgeven met extra zorg om spoedige bezorging te garanderen. Zo worden rouwbrieven apart handmatig gesorteerd en voegen voorbereiders de brieven handmatig toe aan de machinaal gesorteerde post. Bij het vervallen van de reguliere maandagbezorging op adres, is er een alternatieve faciliteit vereist om de bezorging van rouwpost op maandag te garanderen. De wijze waarop PostNL deze faciliteit zal invullen, is momenteel nog niet bekend. De omvang van de (positieve) effecten van deze faciliteit op de werkgelegenheid is zo klein dat deze buiten beschouwing gelaten worden.

Medische post betreft de verzending van menselijk materiaal naar laboratoria voor analyse. Onder medische post vallen bijvoorbeeld hielprikken. Het vervallen van de verplichte maandagbezorging heeft nauwelijks effect op de medische post, omdat nagenoeg alle laboratoria gebruik maken van een postbus voor ontvangst van monsters. Voor zover er laboratoria zijn die geen gebruik maken van een postbus voor ontvangst van monsters, lijkt het gebruik van postbussen door deze laboratoria vanuit maatschappelijk oogpunt een efficiëntere oplossing dan het opzetten van een aparte faciliteit voor de bezorging van medische post.

3.5 Gevoeligheidsanalyse

Het uitgangspunt voor de analyse in dit hoofdstuk is dat de inwerkingtreding van de aanpassing van het aantal bezorgdagen plaatsvindt na een afgeronde reorganisatie van PostNL in lijn met de Masterplannen 3. Deze aanname kan op twee wijzen teniet gaan. De ene wijze bestaat uit de afschaffing van de maandagbezorging door PostNL op een eerder tijdstip dan 1 januari 2014. De andere wijze is uitloop van de reorganisatie.

Op 3 juli 2012 heeft PostNL aangekondigd de reorganisatie meer gefaseerd door te voeren.⁷ Bij de presentatie van de resultaten van het tweede kwartaal en het eerste halfjaar van 2012 heeft PostNL aangegeven uiterlijk in het vierde kwartaal een besluit te nemen over het verdere verloop van de reorganisatie. Hierdoor neemt de kans toe dat een eventuele afschaffing van de maandagbezorging op adres plaatsvindt voor afronding van de reorganisatie.

Zolang de reorganisatie volgens de Masterplannen 3 nog niet is afgerond voor afschaffing maandagbezorging plaatsvindt, zijn er nog postbodes werkzaam bij PostNL. Afschaffing van de verplichting tot maandagbezorging en de daarmee gepaard gaande vermindering van beschikbaar werk op de maandag leidt ook tot een vermindering van beschikbaar werk voor postbodes. Het aantal geraakte postbodes is afhankelijk van de specifieke omstandigheden, maar bedraagt maximaal het aantal postbodes dat momenteel bij de maandagbezorging betrokken is. Ecorys schat dit aantal op 2.000.

Het is mogelijk dat het verlies van contracturen voor postbodes te vermijden is, bijvoorbeeld door het verschuiven van werk naar andere dagen. Op de vraag in hoeverre voor postbodes compensatie mogelijk is van de vervallen uren op de maandag is geen algemene uitspraak mogelijk, omdat dit in sterke mate afhangt van de concrete omstandigheden op het betreffende moment. Bovendien zal overleg met de sociale partners nodig zijn.

Indien er onvoldoende mogelijkheden zijn om het verlies van contracturen te voorkomen, of indien het overleg tussen PostNL en sociale partners niet tot resultaat leidt, is er een mogelijkheid dat PostNL (deel)ontslag van de nog zittende postbodes aanvraagt voor het deel dat ze op maandag

⁷ PostNL, PostNL faseert reorganisatie in het belang van kwaliteit, persbericht, 3 juli 2012.

werken. Voor de betrokken postbodes betekent aanvraag van (deel)ontslag vervroeging van het ontslag ten opzichte van het moment waarop ontslag zou plaatsvinden op grond van de reorganisatie. Ecorys acht een kans dat PostNL in het uiterste geval over zal gaan tot het aanvragen van (deel)ontslag indien de maandaguren niet eenvoudig op andere dagen gemaakt kunnen worden aanwezig.



Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com

W www.ecorys.nl

Sound analysis, inspiring ideas